

پایش ملی محیط کسب و کار ایران

بهار ۱۳۹۷

معاونت اقتصادی

مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی

(دوره هفتم)

تیر ۱۳۹۷

فهرست مطالب

۴مقدمه
۵چکیده نتایج
۶ بخش اول: روش شناسی گزارش
۶ معرفی مؤلفه‌های طرح پایش
۱۰ طرح نمونه‌گیری
۱۴ محاسبه شاخص‌ها و زیرشاخص‌های محیط کسب و کار
۱۵ آشنایی با نظریه عمومی کارآفرینی شین
۱۶ بخش دوم: جداول آماری، نمودارها و تحلیل آماری
۱۶ شاخص ملی محیط کسب و کار
۱۷ شاخص بخشی محیط کسب و کار
۲۰ شاخص استانی محیط کسب و کار
۲۵ شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی
۲۸ شاخص ملی محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و اتاق‌ها
۳۰ شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس مدل کارآفرینی شین
۳۲ شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس تعداد کارکنان بنگاه‌های اقتصادی

مقدمه

محیط کسب و کار به مجموعه عواملی گفته می‌شود که بر عملکرد یا اداره بنگاه‌های اقتصادی مؤثر هستند اما تقریباً خارج از کنترل مدیران بنگاه‌ها قرار دارند؛ عواملی نظیر قوانین و مقررات، میزان بارندگی، فرهنگ کاری در یک منطقه و ... که در کشورها و مناطق جغرافیایی گوناگون، در هر رشته کاری و نیز در طول زمان متفاوت هستند. امروزه، بهبود محیط کسب و کار یکی از مهمترین راهبردهای توسعه اقتصادی هر کشور به شمار می‌رود و علاوه بر آن هرچه محیط کسب و کار یک کشور شرایط بهتری داشته باشد، بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینی بیشتر و هر چه بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینی در جامعه‌ای بیشتر باشد، عملکرد اقتصاد آن کشور و خلق ارزش و ثروت در آن جامعه نیز بیشتر می‌شود. با این حال بهبود محیط کسب و کار، نیازمند برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری مطلوب است، که دستیابی به این مهم نیازمند وجود فرایندی مستمر برای پایش و سنجش وضعیت محیط کسب و کار هر کشور است.

در همین راستا و در سال ۱۳۹۰، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار را تصویب کردند. به موجب ماده ۴ این قانون: «اتاق‌ها موظفند به منظور اطلاع سیاست‌گذاران از وضعیت محیط کسب و کار در کشور، شاخص‌های ملی محیط کسب و کار در ایران را تدوین و به‌طور سالانه و فصلی حسب مورد به تفکیک استان‌ها، بخش‌ها و فعالیت‌های اقتصادی، سنجش و اعلام نمایند». اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران در قالب اجرای یک طرح پژوهشی در سال ۱۳۹۴، نسبت به شناسایی و معرفی شاخص‌های ملی پایش محیط کسب و کار اقدام نمود و اجرای طرح ملی پایش محیط کسب و کار را در اواخر سال ۱۳۹۵ با همکاری اتاق‌های تعاون و اصناف ایران در دستور کار خود قرار داد.

گزارش حاضر، هفتمین گزارش فصلی است که اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران با رویکرد تلفیق داده‌های پیمایشی با داده‌های آماری بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین^۱ ارائه نموده است. در این گزارش، داده‌های پیمایشی حاصل از ادراک سنجی از وضعیت مؤلفه‌های محیط کسب و کار کشور در بهار ۱۳۹۷، از ۲۶۵۰ فعال اقتصادی زیرمجموعه سه اتاق و با استفاده از روش تکمیل پرسشنامه الکترونیکی (CAWI^۲) و همچنین آمارگیری تلفنی با کمک رایانه (CATI^۳) صورت گرفته است و داده‌های آماری نیز از منابع آماری رسمی کشور تهیه و مورد استفاده قرار گرفته‌اند. لازم به ذکر است در هفتمین اجرای این طرح کماکان نرخ تکمیل پرسشنامه (در حدود ۶۶ درصد) پیمایشی کمتر از حدنصاب لازم برای امکان تعمیم استانی نتایج بوده است و نتایج ارائه شده در حد نمونه‌های جمع‌آوری شده معتبر است. بر همین اساس بروز برخی نوسانات در وضعیت محیط کسب و کار بعضی از استان‌ها یا فعالیت‌ها نسبت به فصل‌های گذشته عمدتاً به دلیل تغییر در تعداد پرسشنامه‌های تکمیل شده در آن استان یا فعالیت بوده است.

امید است نتایج این طرح بتواند نقشه راه روشنی برای برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در جهت بهبود محیط کسب و کار کشور فراهم آورد.

1. Schein
2. Computer Assisted Web Interviewing
3. Computer Assisted Telephone Interviewing

چکیده نتایج

بر اساس نتایج حاصل از پایش ملی محیط کسب و کار ایران در بهار ۱۳۹۷، رقم شاخص ملی، ۶/۱۵ (نمره بدترین ارزیابی ۱۰ است) محاسبه شده که بدتر از وضعیت این شاخص نسبت به ارزیابی فصل گذشته (زمستان ۱۳۹۶ با میانگین ۵/۸۰) است. همچنین این ارزیابی بیانگر آن است که از دید فعالان اقتصادی مشارکت کننده در این پایش، در اکثر استان‌ها وضعیت بیشتر مؤلفه‌های مؤثر بر محیط کسب و کار ایران در بهار ۱۳۹۷، به طور قابل توجهی نامساعدتر شده است.

در بهار ۱۳۹۷، فعالان اقتصادی مشارکت کننده در این پایش، سه مؤلفه: ۱- غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات، ۲- دشواری تأمین مالی از بانک‌ها و ۳- بی‌ثباتی سیاست‌ها، مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر به کسب و کار را نامناسب‌ترین و سه مؤلفه: ۱- محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوییل و...)، ۲- محدودیت دسترسی به آب و ۳- نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصولات را مناسب‌ترین مؤلفه‌های محیط کسب و کار کشور نسبت به سایر مؤلفه‌ها ارزیابی نموده‌اند. قابل ذکر است که در ۴ دوره نخست اجرای این طرح، دشواری تأمین مالی از بانک‌ها به عنوان نامساعدترین مؤلفه کسب و کار ارزیابی شده بود اما در ۳ دوره پاییز و زمستان ۱۳۹۶ و بهار ۱۳۹۷، غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات، نامساعدترین مؤلفه کسب و کار ارزیابی شده است. محدودیت دسترسی به برق در ۶ دوره اجرای طرح مساعدترین مؤلفه کسب و کار ارزیابی شده است.

بر اساس یافته‌های این طرح در بهار ۱۳۹۷، استان‌های خراسان شمالی، سیستان و بلوچستان و خوزستان به ترتیب دارای بدترین وضعیت محیط کسب و کار و استان‌های گیلان، فارس و زنجان به ترتیب دارای بهترین وضعیت محیط کسب و کار نسبت به سایر استان‌ها ارزیابی شده‌اند.

بر اساس نتایج این پایش در بهار ۱۳۹۷، وضعیت محیط کسب و کار در بخش صنعت در مقایسه با بخش‌های کشاورزی و خدمات نامناسب‌تر ارزیابی شده است. در بین رشته‌های فعالیت‌های اقتصادی، رشته فعالیت‌های: ۱- اداری و خدمات پشتیبانی، ۲- خدمات مربوط به تأمین جا و غذا و ۳- ساختمان، به ترتیب دارای بدترین وضعیت کسب و کار و رشته فعالیت‌های: ۱- املاک و مستغلات، ۲- اطلاعات و ارتباطات و ۳- آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه، به ترتیب بهترین وضعیت کسب و کار را در مقایسه با سایر رشته‌های فعالیت‌های اقتصادی در کشور داشته‌اند.

بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین، شاخص ملی محیط کسب و کار ایران در بهار ۱۳۹۷، عدد ۶/۳۰ (عدد ۱۰ بدترین ارزیابی است) به دست آمده است که بدتر از وضعیت این شاخص در ارزیابی فصل گذشته (زمستان ۱۳۹۶ با میانگین ۶/۰۰) است. میانگین ارزیابی محیط اقتصادی عدد ۶/۳۳ است که در ارزیابی فصل گذشته عدد ۵/۸۶ حاصل شده بود و میانگین ارزیابی محیط نهادی عدد ۶/۲۸ است که در فصل گذشته عدد ۶/۱۰ ارزیابی شده بود. نگاه اجمالی نشان می‌دهد همانند فصل گذشته محیط جغرافیایی با عدد ۴/۸۳ و محیط مالی با عدد ۸/۲۴ به ترتیب مساعدترین و نامساعدترین محیط‌ها بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین بوده‌اند.

در این دوره برای نخستین بار تعداد کارکنان شاغل در بنگاه‌های اقتصادی نیز مورد پرسش قرار گرفته است که بر اساس نتایج به دست آمده بنگاه‌های با ۶ تا ۱۰ نفر کارکن دارای بدترین وضعیت و بنگاه‌های ۲۰۰ نفر کارکن و بیشتر دارای بهترین وضعیت محیط کسب و کار نسبت به سایر بنگاه‌ها ارزیابی شده‌اند.

در اجرای این دوره طرح پایش محیط کسب و کار، بازنگری در بخش پیمایشی طرح (پرسش‌نامه نظرسنجی) انجام گرفته

است که علاوه بر اصلاح محتوای مفهومی و ویرایشی پرسش‌های ۲۸ گانه با هدف درک بهتر، تغییراتی نیز به شرح زیر در پرسش‌نامه طرح به وجود آمده که به نظر می‌رسد در افزایش کمیت و کیفیت رقم شاخص ملی موثر واقع شده است:

۱- پرسش مربوط به محدودیت در دسترسی به برق با پرسش مربوط به محدودیت دسترسی به سوخت ادغام شد.

۲- با توجه به اهمیت موضوع محدودیت دسترسی به آب، پرسشی با این مضمون به پرسش‌نامه طرح اضافه شد.

۳- به دلیل اهمیت بررسی موانع کسب و کار در کارگاه‌های کوچک، متوسط و بزرگ، پرسش مربوط به تعداد کارکنان بنگاه نیز اضافه گردید.

۴- به دلیل عدم ارتباط برخی موانع ۲۸ گانه با موضوع فعالیت برخی کارگاه‌های نمونه در طرح، در پاسخ‌نامه الکترونیکی پایش، گزینه‌ای با عنوان «مصدق ندارد» علاوه بر طیف ۱ تا ۱۰ اضافه شد تا با امکان انتخاب گزینه مذکور از سوی بنگاه‌ها، درباره وضعیت این گونه موانع در سطح کشور با دقت بیشتری نتیجه‌گیری شود.

در ادامه گزارش، روش‌شناسی انجام پایش، جداول و نمودارهای آماری به همراه تحلیل نتایج به طور مبسوط شرح داده شده است.

بخش اول: روش‌شناسی گزارش

مطابق با ماده ۴ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار، اتاق‌ها موظف هستند به منظور اطلاع سیاست‌گذاران از وضعیت محیط کسب‌وکار در کشور، شاخص‌های ملی محیط کسب‌وکار در ایران را تدوین و به‌طور سالانه و فصلی حسب مورد به تفکیک استان‌ها، بخش‌ها و فعالیت‌های اقتصادی، سنجش و اعلام نمایند. مطابق با همین مأموریت، مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران با همکاری اتاق‌های اصناف و تعاون ایران اقدام به برنامه‌ریزی برای جمع‌آوری اطلاعات و محاسبه شاخص ملی محیط کسب‌وکار ایران بر اساس ۷۰ مؤلفه پیمایشی و آماری کرده است که مولفه‌ها از نتایج اجرای طرح مطالعاتی در همین خصوص به‌دست آمده‌اند. اطلاعات ۲۸ مؤلفه پیمایشی از روش تکمیل پرسشنامه با همکاری فعالان اقتصادی (تعیین شده با روش‌های نمونه‌گیری) به‌دست می‌آید و برای کسب اطلاع در مورد ۴۲ مؤلفه آماری از منابع اطلاعاتی و آمار رسمی کشور استفاده می‌شود و در نهایت، شاخص‌های ملی پایش محیط کسب‌وکار ایران به تفکیک ملی، استان، بخش‌های عمده و رشته فعالیت‌های اقتصادی محاسبه شده‌اند.

از آنجا که انتخاب فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده در این طرح به روش نمونه‌گیری بوده است برای تعمیم نتایج حاصل از جمع‌آوری و پردازش داده‌ها به کل کشور، نیاز به تکمیل اطلاعات توسط حجم قابل قبولی از فعالان اقتصادی ضرورت داشته است، ولیکن تعداد پاسخگویان در اجرای طرح پایش در بهار ۱۳۹۷، ۲۶۵۰ نمونه (فعال اقتصادی) بوده است که کمتر از حد نصاب قابل قبول مورد نظر است (به عبارت دیگر تعداد نمونه‌های شرکت‌کننده، سطح انتشار داده‌ها را در سطوح استانی و فعالیتی از حالت اپتیمم خارج کرده است).

با توجه به بازنگری انجام شده در بخش پیمایشی طرح (پرسش‌نامه نظرسنجی)، سوالات از نظر محتوای مفهومی و ویرایشی برای درک راحت‌تر و آسان‌تر برای پاسخگویان اصلاح شده‌اند.

معرفی مؤلفه‌های طرح پایش

مطابق مدل ارائه شده برای محاسبه شاخص محیط کسب‌وکار در ایران، شاخص ملی محیط کسب‌وکار از طریق انجام محاسبات بر روی ۷۰ نامگر که شامل ۲۸ مؤلفه پیمایشی و ۴۲ مؤلفه آماری که از عوامل مختلف و قابل احصای مؤثر بر اداره واحدهای تولیدی در ایران معرفی شده است، حاصل می‌شود. قابل ذکر است مؤلفه‌های پیمایشی و آماری مورد استفاده در

محاسبه فضای کسب و کار کشور به صورت زیر تعریف شده‌اند:

الف : مؤلفه‌های پیمایشی:

۱. نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۲. برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۳. بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۴. بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
۵. غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۶. رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۷. تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌رغبتی به خرید محصولات ایرانی
۸. تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۹. وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
۱۰. رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۱۱. دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۱۲. فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۱۳. ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۱۴. ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۱۵. وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار
۱۶. ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۱۷. عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۱۸. فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۱۹. دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۲۰. کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۲۱. کمبود تقاضا در بازار
۲۲. کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۲۳. کمبود نیروی کار ماهر
۲۴. محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت

۲۵. محدودیت دسترسی به آب

۲۶. محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)

۲۷. فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی

۲۸. موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب‌وکار در دستگاه‌های اجرایی

ب. مؤلفه‌های آماری:

محیط نهادی

نماگر ۱. محیط سیاسی (تأثیر عوامل سیاسی - امنیتی بر اداره بنگاه‌ها)

۱-۱. تعداد مطبوعات دارای مجوز و فعال (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۲-۱. تعداد سرقت مستوجب تعزیر (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۳-۱. تعداد سازمان‌های مردم‌نهاد (سمن) - (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

نماگر ۲. محیط علمی - آموزشی (مهارت و تحصیلات نیروی انسانی)

۲-۱. دانش آموخته‌های مراکز فنی حرفه‌ای (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۲-۲. تعداد دانش آموخته‌های دانشگاهی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۲-۳. نرخ باسوادی ۶ ساله و بالاتر

۲-۴. تعداد دانش‌آموزان به ازای هر کلاس

نماگر ۳. محیط فرهنگی (فرهنگ، رضایتمندی و فرهیختگی نیروی انسانی)

۳-۱. تعداد صندلی‌های سینما (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۳-۲. تعداد فرهنگ‌سراها و کتابخانه‌های عمومی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۳-۳. تعداد عناوین کتاب‌های منتشر شده در استان (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۳-۴. تعداد خواسته‌های بازگشت به کار در هیأت‌های تشخیص دعاوی کار نسبت به کل شاغلان استان

نماگر ۴. فناوری و نوآوری

۴-۱. شاخص استانی فناوری اطلاعات

۴-۲. تعداد کاربران اینترنت (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۴-۳. تعداد شرکت‌های دانش‌بنیان (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

نماگر ۵. محیط قانونی و حقوقی (حاکمیت قانون، تضمین‌های حقوق مالکیت و عملکرد دادگستری)

- ۵.۱- نرخ رسیدگی به پرونده‌های قضایی (درصد از ورودی)
- ۵.۲- امتیاز قضایی و اداری (تخصیصی گزارش‌های عملکرد استانی قوه قضائیه)
- ۵.۳- میانگین زمان رسیدگی به هر پرونده ورودی (روز)
- ۵.۴- تعداد پرونده‌های مطالبه طلب (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

نماگر ۶. ساختار و عملکرد دولت

- ۶.۱- تعداد کارمندان دستگاه‌های دولتی و حکومتی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)
- ۶.۲- پرداخت‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (عملکرد بودجه عمرانی)

محیط اقتصادی

نماگر ۷. محیط کلان (ثبات اقتصاد کلان، ساختارهای اشتغال)

- ۷.۱- شاخص تورم مصرف کننده
- ۷.۲- شاخص تورم تولیدکننده
- ۷.۳- نرخ مشارکت نیروی انسانی (درصد)
- ۷.۴- نرخ بیکاری (درصد)
- ۷.۵- ارزش صادرات غیرنفتی استان (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)
- ۷.۶- نرخ رشد منطقه‌ای (درصد)

نماگر ۸. محیط مالی (تأمین مالی)

- ۸.۱- سرانه مانده تسهیلات اعطایی

نماگر ۹. محیط جغرافیایی (زیرساخت‌ها، ظرفیت‌های اقلیمی و استانی)

- ۹.۱- متوسط بارندگی سالانه استان (میلی متر)
- ۹.۲- تعداد هتل‌های ۴ و ۵ ستاره
- ۹.۳- تعداد تخت بیمارستانی فعال (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)
- ۹.۴- طول راه‌های بین شهری (کیلومتر به ازای هر کیلومتر مربع مساحت)

۹.۵- تعداد انبار و سردخانه (به نسبت مساحت استان)

۹.۶- مساحت مراتع خوب (به نسبت مساحت استان)

۹.۷- ضریب نفوذ بیمه (درصد)

۹.۸- فاصله مرکز استان تا بندر تجاری (آبی) و فعال بین المللی (کیلومتر)

۹.۹- طول راه آهن به مساحت استان (کیلومتر به ازای هر کیلومتر مربع)

۹.۱۰- درصد روستاهای گازرسانی شده از کل روستاهای استان

نماگر ۱۰. ساختار تولید (انحصار، خوشه ها، وابستگی به مواد اولیه)

۱۰.۱- تعداد بهره‌برداران کشاورزی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۱۰.۲- درصد مساحت کشت آبی از کل مساحت زیر کشت

۱۰.۳- تعداد معادن در حال بهره‌برداری (به نسبت مساحت استان)

۱۰.۴- تعداد کارگاه‌های صنعتی فعال (به نسبت مساحت استان)

۱۰.۵- سرانه مساحت پروانه‌های ساختمانی صادره در نقاط شهری

طرح نمونه‌گیری

از آنجا که استخراج، انتشار داده‌ها و ارائه نتایج حاصل، در سطح متغیرها، اپتیمم شده است و برای اینکه محاسبات از مبنای دقیق آماری برخوردار باشد لذا انتخاب نمونه‌ها (فعالان اقتصادی) بر مبنای طرح نمونه‌گیری است که در ذیل به آن اشاره می‌شود.

هدف کلی:

هدف کلی از این طرح، شناخت وضعیت جاری محیط کسب‌وکار در ایران و تغییرات آن به صورت فصلی و سالانه است. این هدف از طریق موارد زیر به دست می‌آید:

۱. برآورد فصلی و سالانه شاخص ملی محیط کسب‌وکار در ایران
۲. برآورد فصلی و سالانه شاخص استانی محیط کسب‌وکار در ایران
۳. برآورد تغییرات فصلی شاخص محیط کسب‌وکار در سطح ملی و استانی
۴. برآورد ملی فصلی و سالانه شاخص ملی محیط کسب‌وکار در ایران در سطح بخش‌های عمده اقتصادی (خدمات، صنعت و کشاورزی)

۵. برآورد ملی فصلی و سالانه شاخص ملی محیط کسب و کار در ایران در سطح فعالیت‌های اصلی اقتصادی (ISIC⁴)

جامعه هدف

مجموعه واحدهایی که طبق تعریف شامل اعضای فعال اتاق‌های بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران، اصناف و تعاون هستند، جامعه هدف طرح را تشکیل می‌دهند. بنابراین اعضای غیرفعال و اعضای که عضو سه اتاق نیستند را پوشش نمی‌دهد.

جامعه آمارگیری

جامعه آمارگیری با حذف اعضای غیر فعال سه اتاق از چارچوب آماری به دست می‌آید.

واحد آماری

واحد آماری، مدیر یک واحد از سه اتاق کشور می‌باشد که در بانک اطلاعاتی سه اتاق ثبت شده است و فعال است.

زمان آماری

زمان آماری برای تکمیل سؤالات پرسشنامه، وضعیت محیط کسب و کار در فصل بهار سال ۱۳۹۷ است.

زمان آمارگیری

زمان آمارگیری به مدت ۳۱ روز از تاریخ ۱ تا ۳۱ خرداد سال ۱۳۹۷ است.

روش آمارگیری

به صورت نمونه‌گیری برای مؤلفه‌های پیمایشی و جمع‌آوری داده از منابع رسمی برای مؤلفه‌های آماری است.

روش جمع‌آوری اطلاعات

اطلاعات مورد نیاز این طرح به ۲ روش به دست می‌آید. برای مؤلفه‌های پیمایشی به صورت آمارگیری الکترونیکی و تکمیل پرسشنامه از طریق سامانه اینترنتی توسط واحدهای انتخاب شده در طرح نمونه‌گیری است و برای مؤلفه‌های آماری از روش جمع‌آوری داده‌ها از مراجع رسمی کشور است.

سطح ارائه برآورد

برآوردها بر اساس اهداف طرح به صورت ملی و استانی هستند.

پارامتر مورد نظر

پارامترهای مورد نظر شامل میانگین وزنی شاخص محیط کسب و کار در ایران است.

خطای نمونه‌گیری پذیرفته شده

خطای نسبی پذیرفته شده برای برآورد میانگین متغیر ذکر شده ۱۲ درصد است.

چارچوب نمونه‌گیری

چارچوب نمونه‌گیری، اعضای فعال سه اتاق هستند.

واحد نمونه‌گیری

واحد نمونه‌گیری واحدهای فعال سه اتاق هستند.

روش نمونه‌گیری

از روش نمونه‌گیری احتمالی طبقه‌بندی استفاده شده است.

روش تعیین اندازه نمونه

تعداد واحدهای نمونه برای برآورد میانگین در هر استان از رابطه زیر بدست می‌آید.

$$n = \left(\frac{Z_{0.975} S}{r \bar{x}} \right)^2 (N_r + 1)$$

جدول ۱- تعداد واحدهای نمونه طرح به تفکیک استان

تعداد واحدهای نمونه	استان	تعداد واحدهای نمونه	استان
۱۶۰	فارس	۱۸۵	آذربایجان شرقی
۷۹	قزوین	۱۱۷	آذربایجان غربی
۵۵	قم	۵۱	اردبیل
۶۸	کردستان	۳۵۱	اصفهان
۱۵۰	کرمان	۱۱۴	البرز
۷۲	کرمانشاه	۲۴	ایلام
۲۴	کهگیلویه و بویراحمد	۴۹	بوشهر
۶۱	گلستان	۱۰۲۹	تهران
۱۰۵	گیلان	۵۰	چهارمحال و بختیاری
۷۷	لرستان	۶۳	خراسان جنوبی
۱۴۶	مازندران	۲۶۷	خراسان رضوی
۷۷	مرکزی	۴۶	خراسان شمالی
۷۵	هرمزگان	۱۸۹	خوزستان
۵۹	همدان	۵۳	زنجان
۱۰۷	یزد	۴۹	سمنان
۴۰۰۰	کل	۴۸	سیستان و بلوچستان

تعداد نمونه‌ها برای محاسبه شاخص کسب و کار در کل کشور بهینه شده و تعداد نمونه تخصیص یافته برای هر استان بر اساس سهم آن استان از تولید ناخالص داخلی بدون نفت به گونه‌ای است که خطای نسبی، ۱۲ درصد شود. ضریب تغییرات (CV^5) نیز یک در نظر گرفته شده است. نمونه‌ها بر اساس روش‌های احتمالی انتخاب می‌شوند و وزن‌ها بر اساس احتمال انتخاب واحدها و میزان عدم تکمیل پرسشنامه‌ها برآورد می‌شوند. بر اساس ماده ۴ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار، شاخص‌ها علاوه بر سطوح ملی، استانی و بخشی باید برحسب فعالیت‌های اقتصادی نیز محاسبه شوند، لذا در انتخاب تعداد نمونه‌ها، سطح اپتیمم انتشار بر حسب فعالیت در سطح ملی نیز در نظر گرفته شده است.

همچنین میزان مشارکت نمونه‌های منتخب نسبت به کل نمونه‌های در نظر گرفته شده برای هر استان در جدول ۲ قابل مشاهده است. نرخ پاسخگویی برای ۷ دوره اجرای طرح پایش ملی محیط کسب و کار نیز محاسبه شده است. همان‌طور که در نرخ پاسخگویی کل مشاهده می‌شود، این مقدار دارای روند صعودی است ولیکن بدیهی است که با افزایش نرخ پاسخگویی در هر استان، شرایط برای تعمیم نتایج در سطح ملی و استانی فراهم خواهد شد.

جدول ۲- میزان مشارکت پاسخگویان در طرح به تفکیک استان

استان	نرخ پاسخگویی (درصد)						
	پاییز ۹۵	زمستان ۹۵	بهار ۹۶	تابستان ۹۶	پاییز ۹۶	زمستان ۹۶	بهار ۹۷
آذربایجان شرقی	۱۱	۲۷	۳۳	۴۲	۵۵	۵۲	۵۹
آذربایجان غربی	۱۳	۴۲	۷۰	۶۵	۶۴	۵۱	۷۵
اردبیل	۹	۳۸	۴۴	۶۳	۶۴	۵۷	۶۵
اصفهان	۱۱	۵۹	۳۷	۸۱	۹۱	۸۵	۹۷
البرز	۱۳	۲۹	۵۳	۵۰	۹۴	۷۷	۷۱
ایلام	۹	۳۳	۲۷	۵۴	۴۶	۳۶	۷۹
بوشهر	۶	۳۷	۱۳	۳۵	۵۴	۳۱	۶۷
تهران	۱۳	۲۵	۳۶	۲۹	۴۳	۶۶	۴۹
چهارمحال و بختیاری	۱۴	۲۴	۳۶	۳۹	۴۱	۳۸	۷۸
خراسان جنوبی	۱۲	۳۵	۵۱	۶۷	۹۲	۶۴	۷۳
خراسان رضوی	۱۳	۲۱	۴۳	۵۹	۵۷	۷۴	۶۴
خراسان شمالی	۱۶	۴۷	۶۲	۶۵	۸۶	۵۰	۴۱
خوزستان	۱۰	۳۱	۳۷	۹۰	۶۶	۵۴	۶۷
زنجان	۸	۴۲	۵۳	۶۸	۷۴	۴۱	۷۵
سمنان	۱۱	۲۷	۵۶	۷۱	۶۹	۶۸	۶۷
سیستان و بلوچستان	۱۲	۳۰	۴۰	۵۳	۴۲	۶۱	۶۹
فارس	۱۴	۵۱	۶۰	۶۸	۵۵	۶۷	۷۸
قزوین	۱۰	۷۲	۴۹	۶۷	۶۹	۵۹	۶۲
قم	۸	۱۹	۳۰	۶۱	۸۹	۷۵	۶۹
کردستان	۶	۳۲	۶۷	۵۵	۶۶	۶۱	۷۹
کرمان	۹	۳۷	۴۴	۵۱	۵۷	۵۰	۶۷

نرخ پاسخگویی (درصد)							استان
بهار ۹۷	زمستان ۹۶	پاییز ۹۶	تابستان ۹۶	بهار ۹۶	زمستان ۹۵	پاییز ۹۵	
۵۷	۸۰	۹۳	۸۲	۶۹	۴۸	۷	کرمانشاه
۹۶	۳۶	۳۵	۴۵	۵۳	۲۳	۳	کهگیلویه و بویراحمد
۶۲	۴۸	۴۷	۶۱	۳۱	۴۲	۵	گلستان
۷۹	۵۲	۶۷	۵۴	۲۷	۲۷	۷	گیلان
۷۱	۵۲	۵۸	۵۱	۴۶	۳۵	۶	لرستان
۶۵	۴۶	۵۱	۴۳	۴۶	۲۳	۸	مازندران
۷۸	۴۷	۷۸	۶۲	۶۶	۵۴	۸	مرکزی
۷۹	۵۵	۶۰	۵۶	۳۷	۴۱	۵	هرمزگان
۸۰	۵۳	۶۷	۷۶	۶۴	۵۰	۵	همدان
۶۰	۷۱	۹۹	۸۲	۴۷	۴۷	۵	یزد
۶۶	۶۰	۶۰	۵۵	۴۴	۳۴	۱۰	کل

محاسبه شاخص‌ها و زیرشاخص‌های محیط کسب‌وکار

پس از استخراج داده‌های پیمایشی، ابتدا برای هر مؤلفه، میانگین ارزیابی اعضای اتاق‌های هر استان در هر بخش q_{ij} محاسبه می‌شود. در فرمول زیر q_{ijk} مشارکت‌کننده‌ها (n) هر استان (i) در هر بخش (j) است و اندیس k نشان‌دهنده رای دهنده مورد نظر (اعضای اتاق‌های سه‌گانه) است.

$$q_{ij} = \frac{\sum_{k=1}^n q_{ijk}}{n_{ij}}$$

بعد از محاسبه میانگین ارزیابی اعضای اتاق‌های هر استان در هر بخش، میانگین ساده هریک از مؤلفه‌های پیمایشی مربوط به هریک از بخش مؤلفه‌های پیمایشی نماگرها محاسبه می‌شود.

شاخص ارزیابی هر نماگر I_i در هر استان با استفاده از وزن‌های بخشی S_j و فرمول زیر محاسبه می‌شود که در آن P_{ij} ترکیب وزنی جزء داده‌های آماری (Hard Data) با نسبت ۲۰ درصد و جزء مؤلفه‌های پیمایشی (Survey Data) با نسبت ۸۰ درصد برای هر یک از نماگرها برای هر استان (i) در هر بخش (j) است:

$$I_i = \sum_{j=1}^3 S_j P_{ij}$$

شاخص ارزیابی هر نماگر در هر بخش نیز با استفاده از وزن‌های استانی W_i و فرمول زیر محاسبه می‌شود:

$$I_j = \sum_{i=1}^m W_i P_{ij}$$

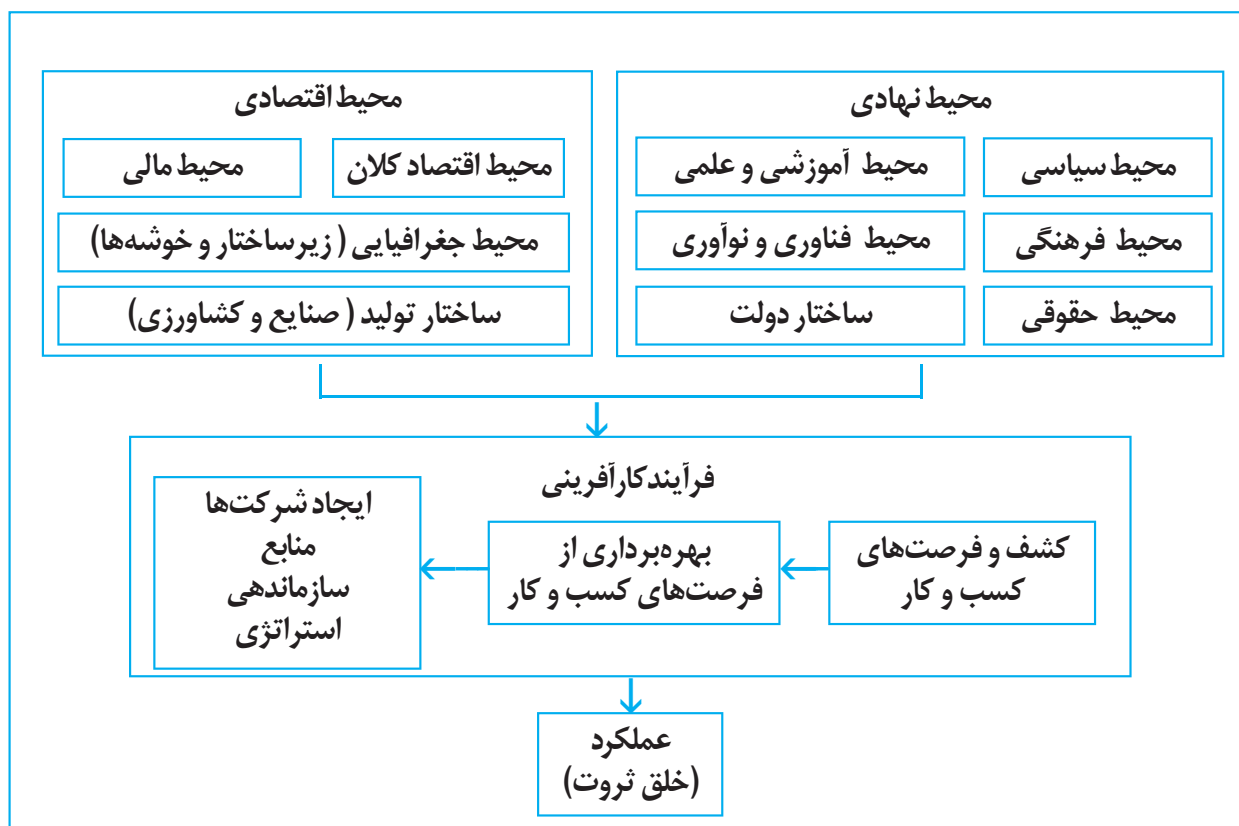
شاخص ارزیابی هر نماگر در کل نیز با استفاده از وزن‌های استانی W_i و وزن‌های بخشی S_j و فرمول زیر محاسبه می‌شود:

$$I = \sum_{i=1}^m \sum_{j=1}^3 W_i S_j P_{ij}$$

آشنایی با نظریه عمومی کارآفرینی شین

بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین، می‌توان دو مجموعه عوامل محیطی معین را به محیط اقتصادی و محیط نهادی تفکیک کرد. عوامل محیط اقتصادی شامل محیط اقتصاد کلان، محیط مالی، ساختار تولید و محیط جغرافیایی و عوامل محیط نهادی شامل محیط سیاسی، محیط حقوقی، محیط فرهنگی و محیط آموزشی و علمی، محیط فناوری و نوآوری و ساختار دولت می‌شود. این دو مجموعه عوامل بر کسب و کارهای موجود و بر فرآیند کارآفرینی که در واقع نقطه آغازین کسب‌وکار است، اثر می‌گذارند. هر چه محیط کسب‌وکار (محیط نهادی و اقتصادی) شرایط بهتری داشته باشد، بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینی بیشتر است و هر چه بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینی در جامعه‌ای بیشتر باشد، عملکرد اقتصاد آن کشور و خلق ارزش و ثروت در آن جامعه بیشتر می‌شود.

شکل ۱. مدل مفهومی بسط یافته محیط کسب‌وکار بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین

بخش دوم: جداول آماری، نمودارها و تحلیل آماری

شاخص ملی محیط کسب و کار

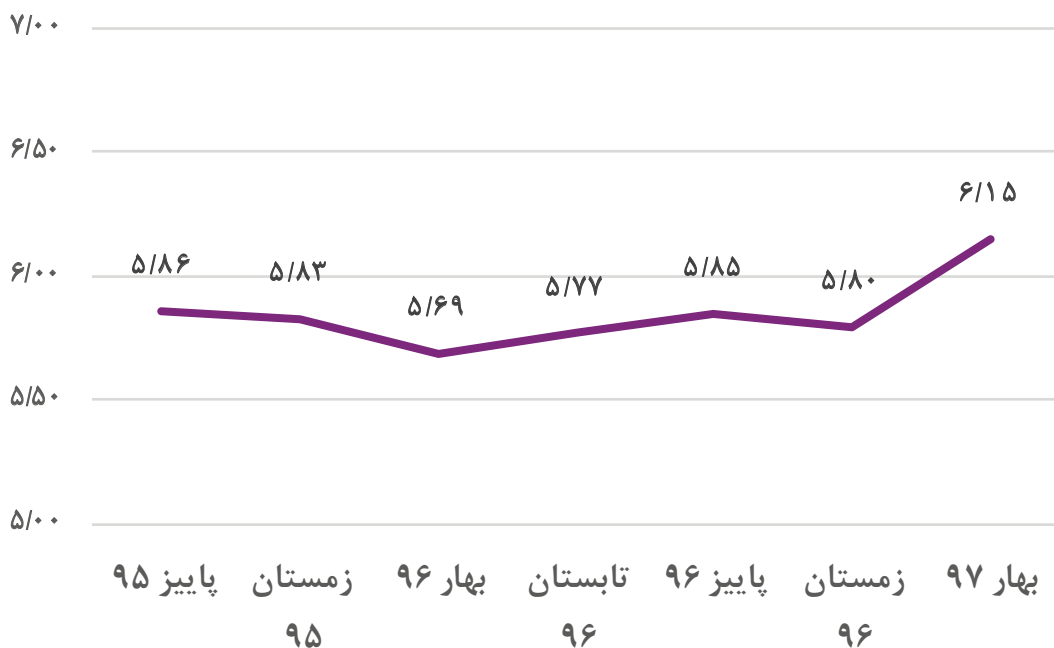
جدول ۳ - شاخص ملی محیط کسب و کار

شاخص ملی محیط کسب و کار - میانگین کل								
* درصد تغییرات فصل بهار نسبت به فصل مشابه سال گذشته		بهار ۹۷	زمستان ۹۶	پائیز ۹۶	تابستان ۹۶	بهار ۹۶	زمستان ۹۵	پاییز ۹۵
فصل مشابه سال گذشته	فصل گذشته							
۸/۱۰	۶/۱۳	۶/۱۵	۵/۸۰	۵/۸۵	۵/۷۷	۵/۶۹	۵/۸۳	۵/۸۶

*: مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به دوره گذشته است.

نتایج پایش ملی محیط کسب و کار ایران در بهار ۱۳۹۷، عدد ۶/۱۵ (نمره بدترین ارزیابی ۱۰ است) را به عنوان شاخص ملی به دست می‌دهد که نامساعدتر از وضعیت این شاخص در ارزیابی فصل گذشته (زمستان ۹۶ با میانگین ۵/۸۰) است. این ارزیابی بیانگر آن است که از نظر فعالان اقتصادی مشارکت کننده در این پایش، وضعیت بیشتر مؤلفه‌های مؤثر بر محیط کسب و کار ایران در بهار ۱۳۹۷ نامساعدتر شده است. عدد شاخص در بهار ۱۳۹۷ نسبت به فصل مشابه سال قبل (۸/۱۰) تغییر محسوسی را نشان می‌دهد. لازم به ذکر است که این شاخص از طریق ادغام اطلاعات حاصل از مؤلفه‌های پیمایشی (۲۸ مؤلفه) و داده‌های مؤلفه‌های آماری (۴۲ مؤلفه) به نسبت ۸۰ و ۲۰ محاسبه شده است.

نمودار ۱ - روند شاخص ملی محیط کسب و کار

شاخص بخشی محیط کسب و کار

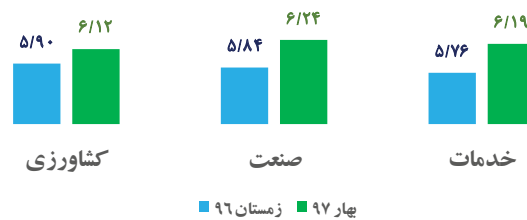
جدول ۴- شاخص محیط کسب و کار بر حسب بخش‌های عمده اقتصادی

بخش	بهار ۹۶	زمستان ۹۶	بهار ۹۷	* درصد تغییرات فصل بهار نسبت به	
				فصل گذشته	فصل مشابه سال گذشته
کشاورزی	۵/۵۰	۵/۹۰	۶/۱۲	۳/۸۲	۱۱/۳۰
صنعت	۵/۵۲	۵/۸۴	۶/۲۴	۶/۸۱	۱۳/۰۵
خدمات	۵/۵۸	۵/۷۶	۶/۱۹	۷/۴۶	۱۰/۹۳

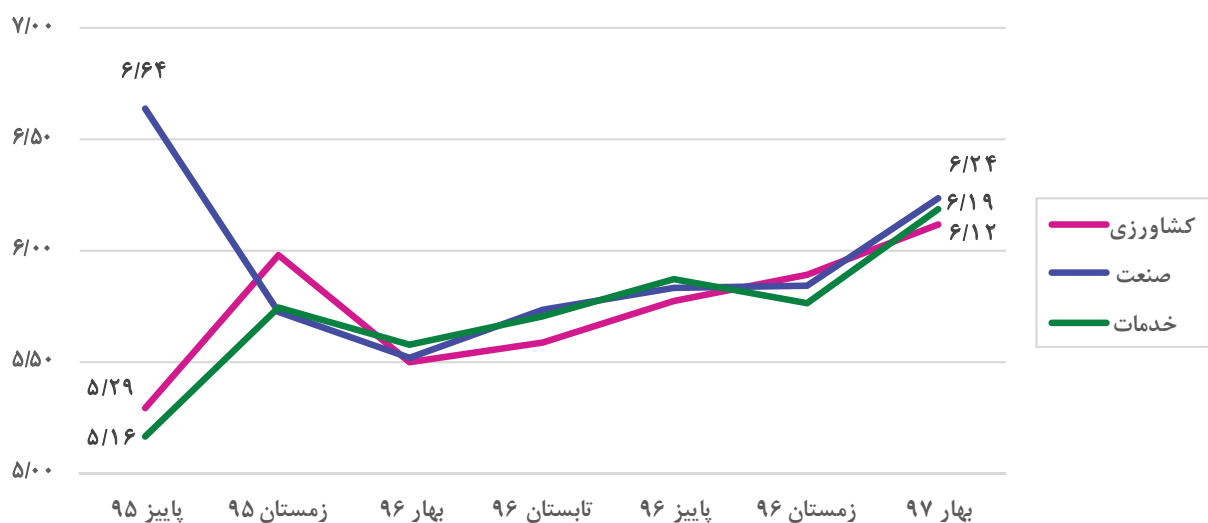
*: مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به دوره گذشته است.

با توجه به تقسیم رشته فعالیت‌ها در سه بخش عمده کشاورزی، صنعت و خدمات، فعالان اقتصادی سراسر کشور در بهار ۱۳۹۷، وضعیت محیط کسب و کار بخش کشاورزی و بخش صنعت را به ترتیب، مساعدترین و نامساعدترین محیط کسب و کار ارزیابی نموده‌اند.

نمودار ۲ - شاخص بخشی محیط کسب و کار

نمودار ۳ - روند شاخص بخشی محیط کسب و کار

جدول ۵ - شاخص ملی به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و سه بخش عمده اقتصادی - بهار ۱۳۹۷

خدمات			صنعت			کشاورزی			کل			عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)
درصد تغییرات	بهار ۹۷	زمستان ۹۶	درصد تغییرات	بهار ۹۷	زمستان ۹۶	درصد تغییرات	بهار ۹۷	زمستان ۹۶	درصد تغییرات	بهار ۹۷	زمستان ۹۶	
۷/۴۶	۶/۱۹	۵/۷۶	۶/۸۱	۶/۲۴	۵/۸۴	۳/۸۲	۶/۱۲	۵/۹۰	۶/۸۴	۶/۲۰	۵/۸۰	
-۵/۵۴	۴/۲۳	۴/۴۸	-۰/۹۲	۴/۲۶	۴/۲۳	-۲/۴۹	۴/۰۷	۴/۱۸	-۲/۷۸	۴/۲۳	۴/۳۵	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۱/۷۳	۶/۵۵	۶/۴۴	-۰/۵۵	۶/۷۱	۶/۶۸	-۶/۱۰	۶/۳۲	۶/۷۳	۰/۴۷	۶/۵۹	۶/۵۶	برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
-۲/۹۳	۶/۲۱	۶/۴۰	-۸/۸۳	۶/۲۸	۶/۸۹	-۸/۵۲	۶/۱۴	۶/۷۱	-۵/۹۲	۶/۲۳	۶/۶۲	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۴/۹۵	۷/۶۹	۷/۳۳	۳/۴۰	۷/۸۳	۷/۵۷	۸/۰۴	۷/۷۸	۷/۲۰	۴/۴۷	۷/۷۵	۷/۴۱	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
۹/۰۶	۸/۴۶	۷/۷۵	۴/۹۱	۸/۷۸	۸/۳۷	۶/۶۶	۸/۳۶	۷/۸۳	۶/۹۴	۸/۵۶	۸/۰۱	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۱/۹۰	۶/۶۷	۶/۵۵	-۱/۲۴	۶/۷۸	۶/۸۷	-۶/۱۵	۶/۰۱	۶/۴۱	-۰/۱۰	۶/۶۶	۶/۶۶	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۹/۴۰	۵/۶۵	۵/۱۶	۶/۱۰	۵/۵۶	۵/۲۴	۱۶/۷۸	۵/۵۵	۴/۷۵	۸/۷۱	۵/۶۱	۵/۱۶	تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌ رغبتی به خرید محصولات ایرانی
۹/۷۲	۷/۰۶	۶/۴۳	۲/۴۲	۶/۷۹	۶/۶۳	۱۲/۶۷	۷/۱۱	۶/۳۱	۷/۱۴	۶/۹۶	۶/۵۰	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۶/۸۸	۶/۹۵	۶/۵۰	۸/۷۷	۶/۸۴	۶/۲۹	۱۵/۸۰	۶/۸۷	۵/۹۳	۸/۴۳	۶/۹۱	۶/۳۷	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
-۰/۹۷	۷/۱۰	۷/۰۳	-۱/۸۴	۷/۲۲	۷/۳۵	۱۳/۷۳	۶/۹۶	۶/۱۲	۰/۶۶	۷/۱۳	۷/۰۸	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۴/۷۶	۷/۸۰	۷/۴۵	۴/۸۸	۸/۰۶	۷/۶۸	-۳/۳۶	۷/۸۱	۸/۰۸	۳/۹۲	۷/۸۹	۷/۶۰	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۱۰/۱۶	۶/۶۷	۶/۰۵	۱۱/۷۷	۶/۶۶	۵/۹۶	۱۳/۲۷	۶/۸۶	۶/۰۵	۱۱/۰۷	۶/۶۸	۶/۰۱	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۲/۳۳	۵/۵۰	۵/۳۷	۵/۳۳	۵/۴۱	۵/۱۳	-۳/۵۰	۵/۲۸	۵/۴۷	۳/۰۷	۵/۴۵	۵/۲۹	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۵/۷۴	۷/۱۱	۶/۷۳	۵/۲۹	۷/۱۶	۶/۸۰	۲/۲۰	۶/۸۰	۶/۶۶	۵/۲۵	۷/۱۱	۶/۷۵	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۴/۸۸	۶/۹۱	۶/۵۹	۵/۴۶	۶/۶۹	۶/۳۴	۷/۹۱	۶/۷۶	۶/۲۷	۵/۵۰	۶/۸۲	۶/۴۶	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای در بازار
۱۰/۲۲	۵/۳۱	۴/۸۱	۱۷/۶۴	۵/۴۲	۴/۶۰	۵/۶۹	۵/۷۱	۵/۴۰	۱۲/۶۱	۵/۳۸	۴/۷۸	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۱۵/۲۰	۶/۹۳	۶/۰۱	۱۴/۷۳	۶/۶۷	۵/۸۲	۱۸/۶۳	۶/۸۲	۵/۷۵	۱۵/۵۱	۶/۸۳	۵/۹۱	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۱۹/۳۲	۵/۷۱	۴/۷۹	۱۸/۷۰	۵/۸۰	۴/۸۸	۱۰/۱۹	۵/۸۶	۵/۳۲	۱۸/۱۸	۵/۷۶	۴/۸۷	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۱۴/۲۵	۶/۶۹	۵/۸۶	۲۰/۸۱	۶/۷۶	۵/۶۰	۵/۱۰	۶/۵۱	۶/۱۹	۱۵/۹۴	۶/۷۰	۵/۷۸	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۲۳/۴۹	۶/۴۲	۵/۲۰	۱۱/۸۶	۶/۲۹	۵/۶۲	۱۲/۰۴	۵/۸۷	۵/۲۴	۱۷/۷۸	۶/۳۳	۵/۳۷	کارگریز عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
-۰/۱۵	۵/۷۹	۵/۸۰	۲/۱۷	۵/۸۳	۵/۷۱	-۲/۶۷	۵/۴۱	۵/۵۶	۰/۵۶	۵/۷۷	۵/۷۴	کمبود تقاضا در بازار
۵/۲۲	۵/۷۴	۵/۴۶	۹/۹۶	۵/۸۶	۵/۳۲	-۶/۰۵	۶/۰۲	۶/۴۰	۵/۸۷	۵/۸۰	۵/۴۸	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۲/۳۸	۵/۰۹	۴/۹۷	۷/۲۴	۵/۲۵	۴/۹۰	-۰/۴۴	۴/۷۸	۴/۸۰	۳/۹۶	۵/۱۲	۴/۹۳	کمبود نیروی کار ماهر
۲۵/۰۲	۴/۲۷	۳/۴۱	۳۰/۱۶	۴/۲۹	۳/۳۰	۱۷/۷۰	۴/۴۸	۳/۸۰	۲۶/۲۹	۴/۲۹	۳/۴۰	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
	۳/۷۵		۴/۰۵				۴/۴۰			۳/۹۲		محدودیت دسترسی به آب**
۳۶/۳۷	۳/۴۲	۲/۵۱	۳۶/۰۶	۳/۷۰	۲/۷۲	۹/۵۸	۳/۹۶	۳/۶۱	۳۲/۶۷	۳/۵۷	۲/۶۹	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)**
۲/۹۲	۶/۹۸	۶/۷۸	-۲/۲۲	۶/۹۱	۷/۰۷	-۴/۲۸	۶/۷۸	۷/۰۸	۰/۲۳	۶/۹۴	۶/۹۲	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۱/۰۲	۷/۰۰	۶/۹۲	-۲/۵۳	۷/۱۰	۷/۲۹	-۷/۱۳	۷/۰۹	۷/۶۳	-۱/۲۵	۷/۰۴	۷/۱۳	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی

** مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

*** در دوره‌های قبل محاسبه نشده بود.

**** محدودیت دسترسی به برق یا سایر حامل‌های انرژی ادغام شده است.

در اجرای طرح پایش محیط کسب و کار در دوره بهار ۱۳۹۷ مؤلفه محدودیت دسترسی به آب به موانع کسب و کار اضافه شده است، به همین علت درصد تغییرات آن نسبت به دوره گذشته محاسبه نشده است.

با بررسی اطلاعات جدول ۵ مشاهده می‌شود که، در بخش‌های کشاورزی، صنعت و خدمات غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات نامساعدترین و محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)، مساعدترین مؤلفه (مانع) در ۲۸ مؤلفه پیمایشی پرسش‌شده از فعالان اقتصادی مشارکت کننده در طرح ارزیابی شده‌اند.

علاوه بر این، مهم‌ترین موانع کسب و کار بیان‌شده توسط فعالان اقتصادی هریک از سه بخش عمده اقتصادی در قالب جدول ۶ نشان داده شده است.

جدول ۶ - مهم‌ترین موانع کسب و کار بیان شده توسط فعالان اقتصادی به تفکیک بخش‌های عمده اقتصادی

مجموعه	الویت		۱	۲	۳	۴	۵
	زمستان ۹۶	بهار ۹۷					
کل	زمستان ۹۶	بهار ۹۷	بی‌ثباتی و غیرقابل پیش‌بینی بودن قیمت‌ها (مواد اولیه و محصولات)	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر به کسب و کار	موانع اداری کسب و کار (ادارات و دستگاه‌های اجرایی مرتبط با کسب و کار)	رویه‌های غیرمنصفانه و ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
	بهار ۹۷	زمستان ۹۶	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
کشاورزی	زمستان ۹۶	بهار ۹۷	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی و غیرقابل پیش‌بینی بودن قیمت‌ها (مواد اولیه و محصولات)	موانع اداری کسب و کار (ادارات و دستگاه‌های اجرایی مرتبط با کسب و کار)	بی‌ثباتی سیاست‌ها، مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر به کسب و کار	مفاسد مالی و اداری در دستگاه‌های حکومتی
	بهار ۹۷	زمستان ۹۶	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی
صنعت	زمستان ۹۶	بهار ۹۷	بی‌ثباتی و غیرقابل پیش‌بینی بودن قیمت‌ها (مواد اولیه و محصولات)	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر به کسب و کار	موانع اداری کسب و کار (ادارات و دستگاه‌های اجرایی مرتبط با کسب و کار)	رویه‌های غیرمنصفانه و ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
	بهار ۹۷	زمستان ۹۶	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
خدمات	زمستان ۹۶	بهار ۹۷	بی‌ثباتی و غیرقابل پیش‌بینی بودن قیمت‌ها (مواد اولیه و محصولات)	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر به کسب و کار	موانع اداری کسب و کار (ادارات و دستگاه‌های اجرایی مرتبط با کسب و کار)	رویه‌های غیرمنصفانه و ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
	بهار ۹۷	زمستان ۹۶	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات

همان‌طور که در جدول ۶ مشاهده می‌شود الویت دوم در بخش کشاورزی، صنعت و خدمات دشواری تأمین مالی از بانک‌ها عنوان شده است. الویت سوم در بخش کشاورزی، صنعت و خدمات، بی‌ثباتی سیاست‌ها، مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر به کسب و کار قرار گرفته‌اند.

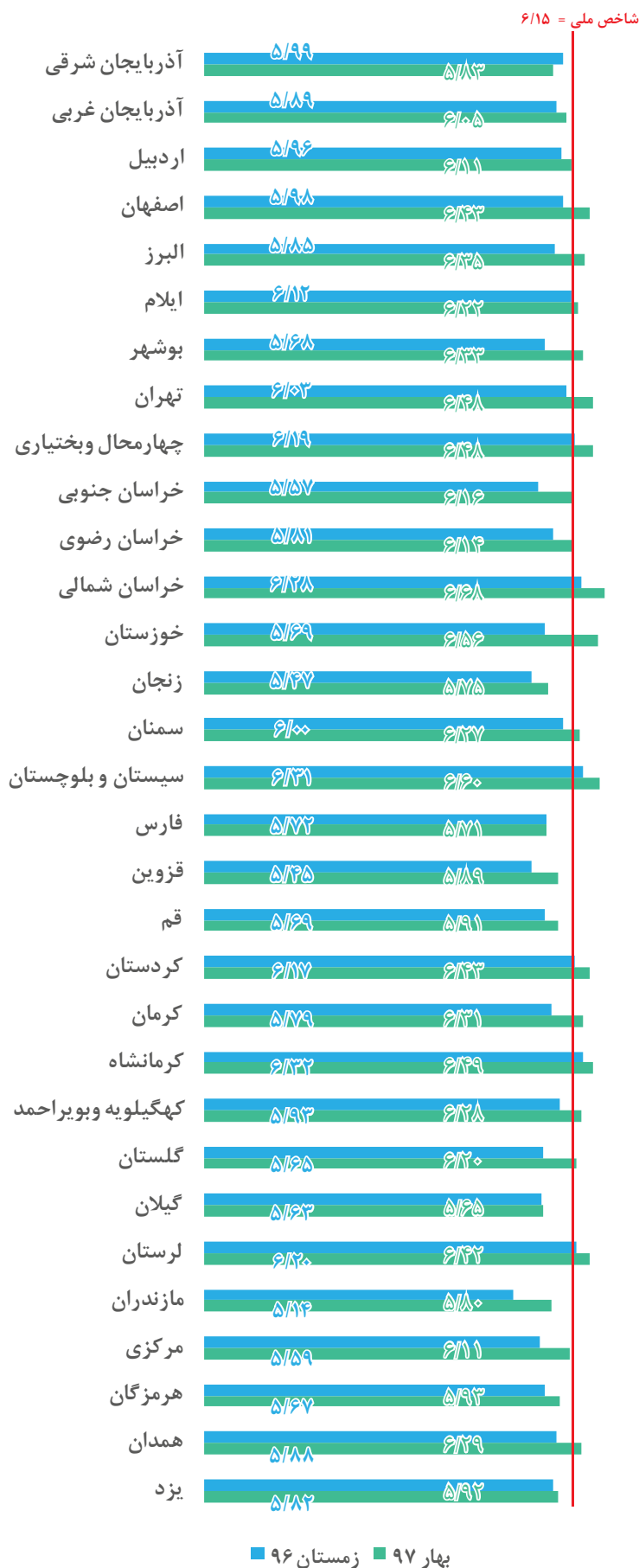
شاخص استانی محیط کسب و کار

جدول ۷ - شاخص استانی محیط کسب و کار

استان	پاییز ۹۵	زمستان ۹۵	بهار ۹۶	تابستان ۹۶	پاییز ۹۶	زمستان ۹۶	* درصد تغییرات فصل بهار نسبت به	
							فصل گذشته	فصل مشابه سال گذشته
آذربایجان شرقی	۶/۳۱	۵/۰۴	۵/۸۴	۵/۸۷	۶/۰۲	۵/۹۹	۵/۸۳	-۲/۵۴
آذربایجان غربی	۵/۹۶	۵/۱۳	۵/۷۷	۵/۷۳	۵/۸۰	۵/۸۹	۶/۰۵	۲/۷۲
اردبیل	۶/۴۴	۶/۵۹	۵/۵۰	۶/۱۶	۵/۹۵	۵/۹۶	۶/۱۱	۲/۵۸
اصفهان	۵/۷۳	۵/۸۶	۵/۷۰	۵/۹۰	۶/۰۹	۵/۹۸	۶/۴۳	۷/۴۰
البرز	۵/۹۹	۵/۹۳	۵/۶۵	۵/۵۸	۵/۸۰	۵/۸۵	۶/۳۵	۸/۵۵
ایلام	۶/۵۱	۵/۸۹	۵/۸۲	۵/۶۷	۶/۳۱	۶/۱۲	۶/۲۲	۱/۶۶
بوشهر	۶/۲۴	۵/۲۶	۵/۶۹	۵/۷۰	۵/۶۶	۵/۶۸	۶/۳۳	۱۱/۳۱
تهران	۵/۵۴	۵/۸۰	۵/۳۴	۵/۶۵	۵/۸۵	۶/۰۳	۶/۴۸	۷/۴۰
چهارمحال و بختیاری	۶/۴۳	۶/۱۱	۵/۹۰	۵/۸۱	۵/۹۶	۶/۱۹	۶/۴۸	۴/۶۷
خراسان جنوبی	۶/۴۰	۵/۵۰	۵/۶۱	۵/۵۸	۵/۵۱	۵/۵۷	۶/۱۶	۱۰/۵۸
خراسان رضوی	۵/۶۸	۶/۰۳	۵/۲۲	۵/۸۲	۵/۹۶	۵/۸۱	۶/۱۴	۵/۷۱
خراسان شمالی	۶/۴۳	۶/۰۰	۵/۷۸	۶/۴۴	۶/۳۴	۶/۲۸	۶/۶۸	۶/۲۵
خوزستان	۶/۰۱	۶/۰۵	۶/۰۶	۵/۵۲	۵/۶۸	۵/۶۹	۶/۵۶	۱۵/۲۱
زنجان	۶/۳۰	۵/۶۶	۵/۴۷	۵/۷۰	۵/۸۵	۵/۴۷	۵/۷۵	۵/۱۳
سمنان	۵/۸۶	۵/۳۵	۵/۸۸	۵/۶۴	۵/۸۳	۶/۰۰	۶/۲۷	۴/۵۰
سیستان و بلوچستان	۶/۳۳	۵/۹۹	۶/۱۰	۶/۳۳	۶/۲۷	۶/۳۱	۶/۶۰	۴/۶۰
فارس	۵/۵۸	۵/۷۳	۵/۰۹	۵/۴۵	۵/۶۴	۵/۷۲	۵/۷۱	-۰/۱۸
قزوین	۶/۰۸	۵/۴۷	۵/۶۵	۵/۵۴	۵/۶۱	۵/۴۵	۵/۸۹	۸/۰۰
قم	۶/۴۸	۶/۳۵	۵/۷۱	۵/۸۰	۵/۸۸	۵/۶۹	۵/۹۱	۳/۹۳
کردستان	۶/۶۹	۵/۸۴	۵/۴۱	۵/۸۰	۶/۰۸	۶/۱۷	۶/۴۳	۴/۳۱
کرمان	۶/۴۹	۵/۶۴	۵/۷۷	۵/۶۵	۶/۰۰	۵/۷۹	۶/۳۱	۹/۰۴
کرمانشاه	۵/۷۷	۶/۰۸	۶/۰۷	۶/۱۸	۶/۳۸	۶/۳۲	۶/۴۹	۲/۵۶
کهگیلویه و بویراحمد	۶/۸۸	۶/۰۵	۵/۷۵	۵/۸۴	۶/۲۵	۵/۹۳	۶/۲۸	۵/۹۳
گلستان	۵/۹۸	۶/۸۷	۵/۸۲	۵/۸۰	۵/۶۶	۵/۶۵	۶/۲۰	۹/۷۴
گیلان	۵/۵۵	۵/۳۶	۵/۱۸	۵/۲۸	۵/۵۱	۵/۶۳	۵/۶۵	۰/۳۲
لرستان	۶/۱۴	۶/۱۸	۵/۶۵	۶/۲۸	۶/۲۵	۶/۲۰	۶/۴۲	۳/۵۸
مازندران	۵/۴۰	۵/۶۳	۵/۴۰	۵/۵۲	۵/۵۳	۵/۱۴	۵/۸۰	۱۲/۸۰
مرکزی	۶/۳۲	۵/۴۸	۵/۴۵	۵/۴۷	۵/۵۴	۵/۵۹	۶/۱۱	۹/۲۲
هرمزگان	۶/۰۷	۵/۶۳	۵/۷۹	۵/۸۳	۵/۶۸	۵/۶۷	۵/۹۳	۴/۴۳
همدان	۶/۱۴	۵/۰۳	۵/۵۶	۵/۹۳	۵/۹۹	۵/۸۸	۶/۲۹	۷/۰۲
یزد	۶/۱۸	۵/۳۵	۵/۴۰	۵/۸۱	۵/۶۱	۵/۸۲	۵/۹۲	۱/۷۲

*: مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به دوره گذشته است.

نمودار ۴- شاخص استانی محیط کسب و کار

شاخص محیط کسب و کار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی

جدول ۹ - شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی

درصد تغییرات*	بهار ۹۷	زمستان ۹۶	رشته فعالیت
۴/۰۲	۶/۱۸	۵/۹۴	عمده فروشی و خرده فروشی، تعمیر وسایل و ... (صادرات و واردات)
۶/۵۰	۶/۲۱	۵/۸۳	تولید صنعتی (ساخت)
۲/۳۴	۶/۱۱	۵/۹۸	آب رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیتهای تصفیه
۸/۴۷	۶/۱۸	۵/۶۹	حمل و نقل و انبارداری
۵/۶۴	۶/۰۳	۵/۷۱	اطلاعات و ارتباطات
۷/۹۹	۶/۱۸	۵/۷۲	فعالیت حرفه‌ای، علمی و فنی
۳/۸۲	۶/۱۲	۵/۹۰	کشاورزی، جنگل‌داری و ماهی‌گیری
۲۴/۴۰	۶/۲۸	۵/۰۵	آموزش
۲۷/۸۳	۶/۸۷	۵/۳۷	اداری و خدمات پشتیبانی
۱۷/۱۳	۶/۱۷	۵/۲۷	هنر، سرگرمی و تفریح
۱۴/۱۰	۶/۶۱	۵/۸۰	خدمات مربوط به تأمین جا و غذا
۱۸/۷۲	۶/۳۰	۵/۳۰	مالی و بیمه
۶/۲۳	۶/۲۵	۵/۸۹	استخراج معدن
۱۱/۴۵	۶/۵۵	۵/۸۸	ساختمان
۱۴/۰۵	۶/۳۴	۵/۵۶	سلامت انسان و مددکاری اجتماعی
۳/۴۹	۵/۶۰	۵/۴۱	املاک و مستغلات

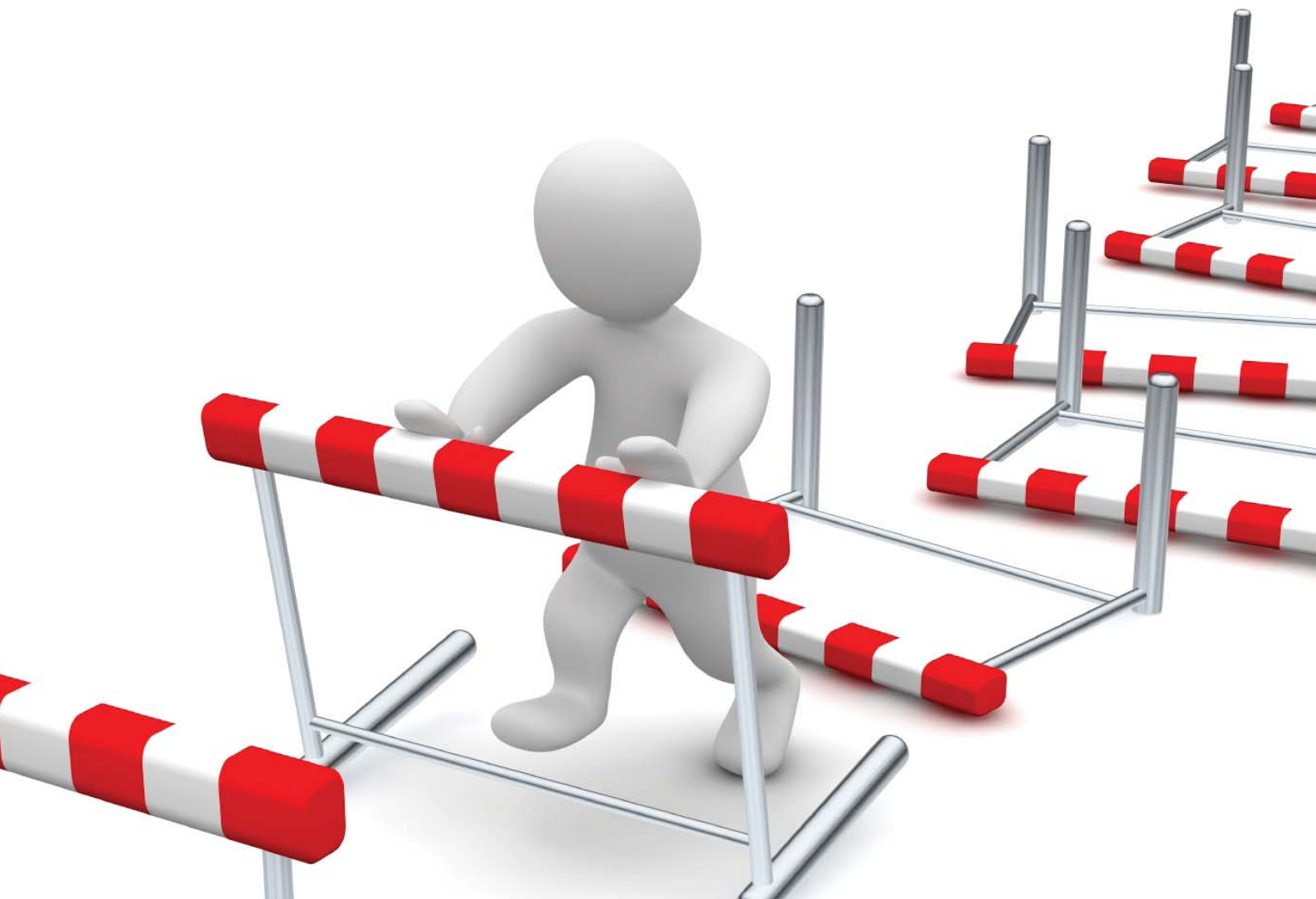
*: مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

با توجه به جدول ۹، در بهار ۱۳۹۷، رشته‌های: ۱- اداری و خدمات پشتیبانی، ۲- خدمات مربوط به تأمین جا و غذا و ۳- ساختمان، به ترتیب دارای نامساعدترین محیط کسب و کار و رشته‌های ۱- املاک و مستغلات، ۲- اطلاعات و ارتباطات و ۳- آب‌رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیتهای تصفیه، به ترتیب مساعدترین محیط برای کسب و کار نسبت به سایر رشته‌های اقتصادی ارزیابی شده‌اند. لازم به ذکر است که از ۲۱ رشته فعالیت عمده اقتصادی، ۵ رشته فعالیت به دلیل قرارگرفتن در بخش عمومی و خانواری از چارچوب آمارگیری طرح حذف شده‌اند. از آنجا که تعداد پرسشنامه‌های تکمیل شده در برخی رشته‌های اقتصادی برای تعمیم نتایج کافی نبوده است، لذا بروز نوسانات قابل توجه در عدد شاخص برخی فعالیت‌های اقتصادی نسبت به فصل گذشته مربوط به این موضوع بوده و با افزایش تعداد پرسشنامه‌های تکمیل شده در فصل‌های آینده، امکان ارائه تحلیل‌های فنی در مورد دلایل کاهش یا افزایش عدد شاخص میسر خواهد بود.

نمودار ۵ - شاخص محیط کسب و کار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی

در جدول ۱۰ مولفه‌های پیمایشی به تفکیک رشته فعالیت‌های اقتصادی قابل مشاهده است. با استفاده از این جدول می‌توان تحلیل‌های مختلف در مورد وضعیت هر یک از مولفه‌ها در رشته فعالیت‌های اقتصادی نمود.

جدول ۱۰ - شاخص ملی به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و رشته فعالیت اقتصادی - بهار ۱۳۹۷

رشته فعالیت		مؤلفه														
عنده فروشی و خرده فروشی، تعمیر وسایل و ... (صادرات و واردات)	تولید صنعتی (ساخت)	آب رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه	حمل و نقل و انبارداری	اطلاعات و ارتباطات	فعالیت حرفه‌ای، علمی و فنی	کشاورزی، جنگل‌داری و ماهی‌گیری	آموزش	اداری و خدمات پشتیبانی	هنر، سرگرمی و تفریح	خدمات مربوط به تأمین جا و غذا	مالی و بیمه	استخراج معدن	ساختمان	سلامت انسان و مددکاری اجتماعی	املاک و مستغلات	
۴/۲۶	۴/۳۶	۴/۰۶	۴/۲۲	۳/۸۴	۴/۳۶	۴/۰۷	۴/۲۷	۳/۷۳	۳/۴۶	۴/۷۵	۴/۰۹	۳/۶۵	۴/۰۹	۴/۲۲	۴/۲۹	
۶/۶۹	۶/۷۰	۶/۲۵	۶/۲۶	۵/۶۳	۶/۰۳	۶/۳۲	۶/۴۴	۷/۵۶	۵/۹۲	۷/۰۰	۶/۸۰	۶/۹۸	۶/۶۷	۵/۸۳		
۶/۲۹	۶/۲۸	۸/۲۴	۶/۰۸	۶/۱۷	۶/۱۴	۶/۱۴	۶/۱۴	۵/۳۵	۵/۳۰	۶/۱۶	۶/۴۰	۶/۰۴	۶/۱۳	۶/۰۵		
۷/۸۷	۷/۷۳	۸/۰۶	۷/۴۵	۷/۵۴	۷/۰۳	۷/۷۸	۷/۵۳	۸/۰۸	۶/۸۹	۷/۵۷	۸/۰۳	۸/۳۵	۸/۱۰	۶/۴۸		
۸/۵۵	۸/۸۱	۸/۷۱	۸/۳۴	۷/۴۱	۷/۸۸	۸/۳۶	۸/۵۰	۸/۵۰	۸/۵۹	۸/۶۲	۸/۲۴	۸/۶۱	۸/۷۱	۸/۴۰		
۶/۷۴	۶/۷۶	۶/۴۴	۶/۲۴	۶/۷۱	۶/۶۴	۶/۰۱	۷/۰۰	۷/۵۰	۶/۷۳	۵/۹۰	۶/۳۵	۶/۵۱	۷/۳۵	۷/۰۰		
۵/۵۳	۵/۶۱	۵/۵۳	۵/۸۱	۶/۱۹	۵/۸۸	۵/۵۵	۶/۲۰	۵/۶۳	۵/۹۷	۶/۲۵	۶/۷۰	۵/۳۳	۵/۳۹	۵/۹۲		
۷/۰۳	۶/۸۲	۷/۶۹	۶/۹۳	۷/۲۷	۷/۲۱	۷/۱۱	۷/۰۶	۸/۰۰	۶/۶۸	۷/۴۸	۷/۳۰	۶/۰۴	۷/۱۱	۸/۰۸		
۶/۸۶	۶/۸۱	۶/۳۹	۷/۲۷	۷/۱۴	۷/۴۵	۶/۸۷	۷/۲۰	۸/۶۴	۶/۵۹	۶/۷۵	۷/۲۶	۶/۲۴	۷/۳۱	۶/۷۵		
۷/۰۸	۷/۱۷	۵/۹۴	۷/۴۸	۶/۲۰	۷/۱۹	۶/۹۶	۷/۰۰	۷/۸۳	۸/۰۳	۷/۰۵	۷/۴۲	۷/۶۳	۷/۴۷	۵/۳۷		
۷/۷۶	۸/۰۲	۷/۱۹	۷/۸۴	۷/۷۶	۸/۰۳	۷/۸۱	۷/۹۴	۹/۵۰	۸/۴۷	۸/۳۲	۷/۳۵	۸/۶۵	۸/۰۱	۷/۶۸		
۶/۶۶	۶/۶۵	۶/۷۶	۶/۵۴	۶/۴۵	۶/۷۰	۶/۸۶	۶/۴۱	۷/۳۳	۷/۱۹	۶/۹۱	۶/۹۵	۶/۴۳	۶/۹۹	۶/۳۳		
۵/۳۸	۵/۴۱	۵/۵۷	۵/۹۲	۶/۰۳	۵/۲۶	۵/۱۰	۶/۵۰	۶/۰۰	۵/۵۳	۵/۳۳	۶/۱۶	۵/۵۵	۵/۲۲	۵/۵۳		
۷/۱۹	۷/۱۲	۶/۸۸	۶/۹۸	۶/۹۴	۷/۰۳	۶/۸۰	۷/۰۸	۸/۷۸	۷/۰۰	۵/۶۷	۷/۰۶	۷/۳۶	۷/۴۰	۷/۱۵		
۶/۸۲	۶/۶۱	۶/۴۷	۶/۸۸	۷/۱۶	۷/۵۸	۷/۱۶	۶/۶۶	۷/۳۵	۸/۴۵	۷/۵۸	۶/۹۲	۶/۵۷	۷/۴۷	۶/۹۵		
۵/۱۶	۵/۳۶	۵/۶۹	۵/۴۹	۵/۹۶	۵/۵۳	۵/۷۱	۴/۸۸	۵/۷۱	۵/۶۳	۵/۷۱	۶/۲۲	۵/۵۳	۵/۸۱	۴/۰۸		
۶/۹۴	۶/۶۹	۷/۵۷	۶/۸۰	۷/۳۸	۶/۸۴	۶/۸۲	۷/۰۰	۷/۸۸	۶/۷۷	۷/۹۳	۷/۳۱	۵/۸۴	۷/۱۴	۵/۲۳		
۵/۶۷	۵/۸۰	۶/۳۵	۵/۶۴	۵/۵۹	۵/۶۹	۵/۸۶	۷/۱۱	۵/۳۹	۵/۵۶	۵/۵۶	۶/۵۲	۵/۴۰	۶/۰۸	۶/۵۹		
۶/۵۷	۶/۸۰	۶/۰۰	۶/۷۱	۶/۵۶	۶/۹۶	۶/۵۱	۶/۹۶	۶/۵۱	۷/۰۰	۷/۱۶	۷/۶۶	۶/۵۹	۶/۷۶	۶/۹۱		
۶/۳۵	۶/۳۹	۶/۰۰	۶/۶۵	۶/۴۳	۶/۸۰	۵/۸۷	۷/۶۳	۷/۶۳	۶/۲۴	۶/۲۹	۶/۵۷	۵/۵۶	۶/۲۳	۶/۵۲		
۵/۶۶	۵/۸۴	۵/۸۸	۵/۲۰	۵/۴۰	۶/۲۷	۵/۴۱	۵/۴۶	۷/۲۰	۵/۷۸	۶/۸۰	۵/۷۶	۵/۰۴	۶/۴۹	۶/۳۵		
۵/۷۵	۵/۸۰	۶/۸۲	۵/۶۵	۵/۶۷	۵/۴۸	۶/۰۲	۵/۱۳	۵/۸۱	۶/۹۰	۵/۶۹	۵/۶۱	۶/۳۵	۶/۴۲	۴/۶۷		
۵/۰۴	۵/۱۷	۵/۰۰	۴/۹۵	۵/۰۰	۵/۴۹	۴/۷۸	۳/۷۵	۵/۸۳	۴/۴۳	۵/۸۶	۵/۲۸	۵/۳۵	۵/۹۵	۷/۱۲		
۴/۲۷	۴/۱۹	۳/۲۴	۴/۲۰	۳/۲۲	۴/۳۴	۴/۴۸	۴/۰۶	۴/۶۷	۴/۵۱	۴/۲۹	۳/۹۷	۴/۷۷	۴/۹۵	۵/۳۸		
۳/۷۵	۳/۹۵	۲/۵۹	۳/۶۱	۳/۲۱	۴/۰۰	۴/۰۰	۲/۰۷	۳/۷۵	۳/۵۹	۵/۰۰	۳/۶۱	۵/۱۲	۴/۲۹	۴/۰۰		
۳/۴۳	۳/۵۴	۳/۰۶	۳/۳۸	۳/۵۰	۳/۲۴	۳/۹۶	۱/۸۶	۳/۶۷	۳/۷۹	۴/۰۰	۳/۰۶	۴/۶۵	۴/۵۶	۲/۵۳		
۷/۰۰	۶/۸۳	۶/۸۲	۶/۷۹	۷/۸۵	۷/۰۳	۶/۷۸	۷/۰۰	۸/۰۰	۶/۴۱	۶/۳۲	۶/۹۴	۷/۰۶	۷/۵۱	۷/۰۵		
۶/۹۸	۶/۹۹	۷/۴۷	۶/۹۹	۷/۲۰	۷/۰۵	۷/۰۰	۷/۰۰	۸/۵۸	۶/۹۰	۷/۳۸	۷/۲۸	۷/۴۹	۷/۶۲	۵/۵۹		

شاخص ملی محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و اتاق‌ها

جدول ۱۱ - شاخص ملی به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و سه اتاق - بهار ۱۳۹۷

اتاق اصناف			اتاق تعاون			اتاق بازرگانی			کل			عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)
درصد تغییرات	بهار ۹۷	زمستان ۹۶	درصد تغییرات	بهار ۹۷	زمستان ۹۶	درصد تغییرات	بهار ۹۷	زمستان ۹۶	درصد تغییرات	بهار ۹۷	زمستان ۹۶	
۱۰/۸۶	۵/۹۹	۵/۴۱	۹/۵۷	۶/۲۰	۵/۶۶	۵/۲۸	۶/۲۵	۵/۹۴	۶/۸۴	۶/۲۰	۵/۸۰	
۳/۴۴	۴/۴۷	۴/۳۳	-۵/۹۵	۴/۱۰	۴/۳۶	-۳/۰۶	۴/۲۲	۴/۳۶	-۲/۷۸	۴/۲۳	۴/۳۵	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۴/۵۲	۵/۸۰	۵/۵۵	۰/۲۲	۶/۲۷	۶/۲۶	-۰/۱۴	۶/۸۵	۶/۸۶	۰/۴۷	۶/۵۹	۶/۵۶	برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۲/۸۳	۶/۰۲	۵/۸۶	-۴/۶۳	۶/۲۰	۶/۵۰	-۷/۸۷	۶/۲۸	۶/۸۲	-۵/۹۲	۶/۲۳	۶/۶۲	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۴/۱۸	۶/۵۹	۶/۳۲	۵/۷۶	۷/۳۴	۶/۹۴	۴/۱۹	۸/۱۲	۷/۷۹	۴/۴۷	۷/۷۵	۷/۴۱	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب‌وکار
۱۰/۴۹	۸/۳۸	۷/۵۸	۸/۹۲	۸/۳۵	۷/۶۶	۵/۶۷	۸/۶۸	۸/۲۱	۶/۹۴	۸/۵۶	۸/۰۱	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۷/۶۴	۶/۱۶	۵/۷۲	۱/۲۰	۶/۴۱	۶/۳۳	-۱/۷۶	۶/۸۴	۶/۹۷	-۰/۱۰	۶/۶۶	۶/۶۶	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۷/۷۸	۵/۷۶	۵/۳۵	۱۳/۹۹	۵/۶۹	۴/۹۹	۷/۰۵	۵/۵۴	۵/۱۸	۸/۷۱	۵/۶۱	۵/۱۶	تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌ رغبتی به خرید محصولات ایرانی
۱۰/۱۰	۷/۱۶	۶/۵۰	۱۲/۴۴	۷/۱۸	۶/۳۹	۴/۷۳	۶/۸۵	۶/۵۴	۷/۱۴	۶/۹۶	۶/۵۰	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۱۴/۲۵	۶/۵۲	۵/۷۱	۱۶/۴۲	۷/۰۱	۶/۰۲	۴/۸۱	۶/۹۴	۶/۶۲	۸/۴۳	۶/۹۱	۶/۳۷	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
-۵/۰۲	۶/۳۰	۶/۶۴	۹/۴۵	۶/۹۱	۶/۳۲	-۰/۸۰	۷/۳۸	۷/۴۴	-۰/۶۶	۷/۱۳	۷/۰۸	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۳/۴۰	۷/۶۹	۷/۴۴	۲/۴۹	۸/۱۳	۷/۹۴	۴/۵۶	۷/۸۵	۷/۵۱	۳/۹۲	۷/۸۹	۷/۶۰	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۱۹/۵۴	۶/۲۹	۵/۲۶	۱۵/۹۳	۶/۸۲	۵/۸۸	۸/۰۱	۶/۷۱	۶/۲۱	۱۱/۰۷	۶/۶۸	۶/۰۱	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۲۳/۰۵	۵/۶۳	۴/۵۷	۷/۹۶	۵/۴۷	۵/۰۷	-۱/۷۱	۵/۴۱	۵/۵۰	۳/۰۷	۵/۴۵	۵/۲۹	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۳/۹۸	۶/۴۸	۶/۲۴	۱۱/۸۵	۶/۹۳	۶/۲۰	۳/۴۴	۷/۲۹	۷/۰۴	۵/۲۵	۷/۱۱	۶/۷۵	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۱۰/۴۱	۶/۳۹	۵/۷۸	۱۳/۸۶	۷/۱۰	۶/۳۳	۱/۹۴	۶/۸۰	۶/۶۷	۵/۵۰	۶/۸۲	۶/۴۶	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای در بازار
۲۴/۲۰	۵/۴۷	۴/۴۰	۱۷/۹۳	۵/۷۸	۴/۹۰	۸/۶۶	۵/۲۳	۴/۸۱	۱۲/۶۱	۵/۳۸	۴/۷۸	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۱۹/۸۶	۷/۰۰	۵/۸۴	۱۹/۱۴	۷/۱۷	۶/۰۲	۱۳/۳۲	۶/۶۷	۵/۸۹	۱۵/۵۱	۶/۸۳	۵/۹۱	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۳۴/۱۷	۶/۱۴	۴/۵۷	۲۵/۲۲	۶/۰۶	۴/۸۴	۱۲/۹۹	۵/۵۸	۴/۹۴	۱۸/۱۸	۵/۷۶	۴/۸۷	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۱۵/۲۹	۶/۴۷	۵/۶۱	۱۵/۴۷	۶/۹۳	۶/۰۰	۱۶/۲۷	۶/۶۷	۵/۷۴	۱۵/۹۴	۶/۷۰	۵/۷۸	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۲۵/۸۶	۶/۰۷	۴/۸۲	۳۶/۳۹	۶/۴۴	۴/۷۲	۱۱/۱۲	۶/۳۴	۵/۷۱	۱۷/۷۸	۶/۳۳	۵/۳۷	کارگریز عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
-۱/۶۹	۶/۶۳	۶/۷۴	۷/۴۷	۵/۸۴	۵/۴۳	-۱/۴۹	۵/۵۶	۵/۶۵	-۰/۵۶	۵/۷۷	۵/۷۴	کمبود تقاضا در بازار
۹/۷۹	۶/۰۹	۵/۵۵	۲/۸۱	۵/۸۶	۵/۷۰	۶/۱۴	۵/۷۳	۵/۴۰	۵/۸۷	۵/۸۰	۵/۴۸	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۱۰/۰۷	۵/۶۳	۵/۱۱	۱/۴۵	۴/۷۳	۴/۶۶	۳/۴۴	۵/۱۵	۴/۹۸	۳/۹۶	۵/۱۲	۴/۹۳	کمبود نیروی کار ماهر
۴/۱۲۰	۴/۶۰	۳/۲۶	۲۹/۰۷	۴/۲۰	۳/۲۶	۲۲/۵۱	۴/۲۶	۲/۴۸	۲۶/۲۹	۴/۲۹	۳/۴۰	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
	۳/۶۲			۳/۹۱			۳/۹۹			۳/۹۲		محدودیت دسترسی به آب**
۳۹/۵۵	۳/۴۲	۲/۴۵	۲۰/۳۶	۳/۷۳	۳/۱۰	۳۶/۷۶	۳/۵۴	۲/۵۹	۳۲/۶۷	۳/۵۷	۲/۶۹	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)
۱۴/۹۹	۶/۶۸	۵/۸۱	۶/۲۹	۷/۰۵	۶/۶۳	-۴/۰۶	۶/۹۵	۷/۳۵	-۰/۲۳	۶/۹۴	۶/۹۲	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۳/۳۴	۶/۱۰	۵/۹۱	۱/۱۳	۶/۹۸	۶/۹۰	-۲/۶۸	۷/۲۵	۷/۴۵	-۱/۲۵	۷/۰۴	۷/۱۳	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب‌وکار در دستگاه‌های اجرایی

*: مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

** : در دوره‌های قبل محاسبه نشده بود.

در بهار ۱۳۹۷، فعالان اقتصادی مشارکت کننده در این پایش، سه مؤلفه: ۱- غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات ۲- دشواری تأمین مالی و ۳- بی‌ثباتی سیاست‌ها، مقررات و رویه‌های اجرایی را نامناسب‌ترین و سه مؤلفه: ۱- محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)، ۲- محدودیت دسترسی به آب و ۳- نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول را مناسب‌ترین مؤلفه‌های محیط کسب و کار کشور نسبت به سایر مؤلفه‌ها ارزیابی نموده‌اند.

علاوه بر این، مهمترین موانع کسب و کار بیان شده توسط فعالان اقتصادی زیرمجموعه هریک از سه اتاق بازرگانی، تعاون و اصناف ایران نیز در قالب جدول ۱۲ نشان داده شده است.

جدول ۱۲ - مهم‌ترین موانع کسب و کار بیان شده توسط فعالان اقتصادی زیرمجموعه هر یک از سه اتاق

۵	۴	۳	۲	۱	الویت	
					مجموعه	
رویه‌های غیرمنصفانه و ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	موانع اداری کسب و کار (ادارات و دستگاه‌های اجرایی مرتبط با کسب و کار)	بی‌ثباتی سیاست‌ها، مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر به کسب و کار	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی و غیرقابل پیش‌بینی بودن قیمت‌ها (مواد اولیه و محصولات)	زمستان ۹۶	کل
					بهار ۹۷	
ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	زمستان ۹۶	اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران
					بهار ۹۷	
رویه‌های غیرمنصفانه و ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	موانع اداری کسب و کار (ادارات و دستگاه‌های اجرایی مرتبط با کسب و کار)	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر به کسب و کار	بی‌ثباتی و غیرقابل پیش‌بینی بودن قیمت‌ها (مواد اولیه و محصولات)	زمستان ۹۶	اتاق تعاون ایران
					بهار ۹۷	
ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	زمستان ۹۶	اتاق اصناف ایران
					بهار ۹۷	
مفاسد مالی و اداری در دستگاه‌های حکومتی	موانع اداری کسب و کار (ادارات و دستگاه‌های اجرایی مرتبط با کسب و کار)	بی‌ثباتی سیاست‌ها، مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر به کسب و کار	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی و غیرقابل پیش‌بینی بودن قیمت‌ها (مواد اولیه و محصولات)	زمستان ۹۶	اتاق اصناف ایران
					بهار ۹۷	
عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	زمستان ۹۶	اتاق اصناف ایران
					بهار ۹۷	
عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران	رویه‌های غیرمنصفانه و ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	کمبود تقاضای موثر در بازار	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی و غیرقابل پیش‌بینی بودن قیمت‌ها (مواد اولیه و محصولات)	زمستان ۹۶	اتاق اصناف ایران
					بهار ۹۷	
فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	زمستان ۹۶	اتاق اصناف ایران
					بهار ۹۷	

اولویت اول در اتاق‌های بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، تعاون ایران و اصناف ایران، غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات عنوان شده است.

اولویت دوم در اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، بی‌ثباتی سیاست‌ها، مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر به کسب و کار، در اتاق تعاون ایران و اصناف ایران، دشواری تأمین مالی از بانک‌ها عنوان شده است.

اولویت سوم در اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، دشواری تأمین مالی از بانک‌ها، در اتاق تعاون ایران، بی‌ثباتی سیاست‌ها، مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر به کسب و کار و در اتاق اصناف ایران تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار قرار گرفته‌اند.

شاخص محیط کسب و کار بر اساس مدل کارآفرینی شین

جدول ۱۳ - شاخص محیط کسب و کار بر اساس نماگرهای مدل کارآفرینی شین

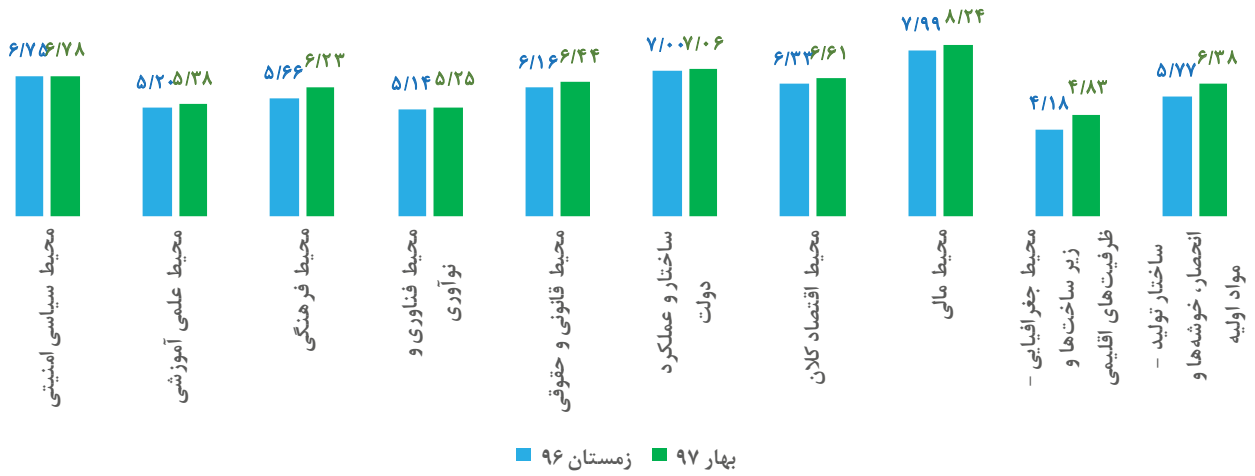
شاخص کل			شاخص محیط				شاخص نماگر			نماگر	محیط	
*درصد تغییرات فصل بهار نسبت به فصل گذشته		میانگین	درصد تغییرات	میانگین		درصد تغییرات	میانگین					
فصل مشابه سال گذشته	فصل گذشته			بهار ۹۶	زمستان ۹۶		بهار ۹۷	زمستان ۹۶	بهار ۹۷			زمستان ۹۶
۸/۵۲	۵/۱۷	۶/۳۰	۶/۰۰	۵/۸۱	۲/۹۶	۶/۲۸	۶/۱۰	۰/۳۴	۶/۷۸	۶/۷۵	محیط سیاسی امنیتی	نهادی
								۳/۲۹	۵/۳۸	۵/۲۰	محیط علمی آموزشی	
								۱۰/۱۲	۶/۲۳	۵/۶۶	محیط فرهنگی	
								۲/۱۴	۵/۲۵	۵/۱۴	محیط فناوری و نوآوری	
								۴/۵۹	۶/۴۴	۶/۱۶	محیط قانونی و حقوقی	
								۰/۸۵	۷/۰۶	۷/۰۰	ساختار و عملکرد دولت	
								۴/۳۶	۶/۶۱	۶/۳۳	محیط اقتصاد کلان	اقتصادی
								۳/۰۹	۸/۲۴	۷/۹۹	محیط مالی	
								۱۵/۵۷	۴/۸۳	۴/۱۸	محیط جغرافیایی - زیرساختها و ظرفیت‌های اقلیمی	
								۱۰/۶۱	۶/۳۸	۵/۷۷	ساختار تولید - انحصار، خوشه‌ها و مواد اولیه	

بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین، شاخص ملی محیط کسب و کار ایران در بهار ۱۳۹۷، عدد ۶/۳۰ (عدد ۱۰ بدترین ارزیابی است) را نشان می‌دهد به طوری که میانگین ارزیابی محیط نهادی (شامل محیط سیاسی، محیط آموزشی و علمی، محیط فرهنگی، محیط فناوری و نوآوری، محیط حقوقی و ساختار دولت) عدد ۶/۲۸ و میانگین ارزیابی محیط اقتصادی (شامل محیط اقتصاد کلان، محیط مالی، محیط جغرافیایی و ساختار تولید) عدد ۶/۳۳ است. نگاه اجمالی نشان می‌دهد همانند فصل گذشته محیط جغرافیایی با عدد ۴/۸۳ و محیط مالی با عدد ۸/۲۴ به ترتیب مساعدترین و نامساعدترین محیطها بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین بوده‌اند.

بررسی‌ها نشان می‌دهد که مؤلفه غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات بیشترین سهم را در ایجاد محیط نامناسب برای فعالان اقتصادی در محیط مالی داشته است.

با توجه به جدول ۱۳، شاخص کل کارآفرینی شین نسبت به فصل زمستان ۱۳۹۶، دارای درصد تغییرات ۵/۱۷ است که به معنی بدتر شدن در شرایط کارآفرینی در فصل بهار سال ۱۳۹۷ نسبت به فصل زمستان ۱۳۹۶ بوده است. همچنین تغییرات نسبت به فصل مشابه سال قبل (۸/۵۲) نشان می‌دهد شرایط کارآفرینی نامساعدتر شده است.

نمودار ۶ - شاخص محیط کسب و کار بر اساس مدل کارآفرینی شین

شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس تعداد کارکنان بنگاه‌های اقتصادی

جدول ۱۴ - شاخص ملی محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و تعداد کارکنان بنگاه

تعداد کارکنان (نفر)						عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)
کمتر از ۵	۶-۱۰	۱۱-۴۹	۵۰-۱۰۰	۱۰۱-۲۰۰	بیشتر از ۲۰۰	
۶/۱۶	۶/۴۰	۶/۲۲	۶/۱۲	۶/۱۳	۵/۹۷	
۴/۳۵	۴/۵۸	۴/۱۹	۴/۰۱	۳/۸۵	۳/۵۲	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۶/۰۷	۶/۷۹	۶/۸۰	۶/۷۳	۶/۹۹	۶/۹۸	برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۶/۱۲	۶/۴۷	۶/۴۲	۶/۱۲	۵/۸۰	۵/۸۶	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۷/۲۶	۸/۱۵	۷/۸۳	۸/۰۰	۷/۹۶	۷/۹۱	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
۸/۳۹	۸/۷۰	۸/۵۸	۸/۶۵	۸/۹۶	۸/۵۰	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۶/۱۹	۶/۸۸	۶/۸۲	۶/۷۶	۷/۱۸	۶/۹۳	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۵/۷۵	۵/۷۴	۵/۵۷	۵/۳۲	۵/۴۸	۵/۲۸	تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌ رغبتی به خرید محصولات ایرانی
۷/۱۱	۷/۱۵	۶/۹۹	۶/۸۰	۶/۴۸	۶/۳۱	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۶/۹۱	۷/۰۷	۷/۰۷	۶/۷۷	۶/۳۶	۶/۴۱	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
۶/۸۴	۷/۴۳	۷/۳۳	۶/۹۸	۶/۹۹	۷/۲۰	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۷/۸۹	۸/۰۹	۷/۹۲	۷/۹۵	۷/۶۸	۷/۳۷	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۶/۶۹	۶/۶۷	۶/۷۵	۶/۷۱	۶/۶۶	۶/۳۹	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۵/۵۰	۵/۴۲	۵/۳۶	۵/۳۹	۵/۷۰	۵/۵۱	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۶/۷۵	۷/۵۱	۷/۲۲	۷/۲۱	۷/۱۸	۶/۸۷	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۶/۹۱	۷/۱۱	۶/۷۹	۶/۶۸	۶/۴۱	۶/۱۹	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای در بازار
۵/۵۹	۵/۶۹	۵/۲۰	۵/۲۸	۵/۰۱	۴/۶۶	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۷/۰۶	۶/۹۲	۶/۷۵	۶/۲۴	۶/۸۲	۶/۵۸	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۶/۰۷	۵/۷۹	۵/۶۸	۵/۵۴	۵/۳۲	۵/۳۱	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۶/۵۹	۷/۰۹	۶/۶۸	۶/۴۹	۶/۶۹	۶/۵۶	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۶/۲۱	۶/۵۶	۶/۳۲	۶/۲۶	۶/۲۳	۶/۴۳	کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۶/۳۳	۵/۸۵	۵/۵۳	۵/۱۶	۵/۱۸	۵/۳۱	کمبود تقاضا در بازار
۶/۰۱	۵/۸۲	۵/۶۳	۵/۸۸	۵/۷۳	۵/۴۶	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۵/۲۲	۵/۱۹	۵/۰۵	۵/۱۴	۵/۰۴	۴/۸۴	کمبود نیروی کار ماهر
۴/۳۵	۴/۵۲	۴/۲۵	۴/۱۶	۴/۱۱	۳/۹۷	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۳/۸۰	۳/۷۹	۳/۷۱	۴/۲۹	۴/۲۱	۴/۶۴	محدودیت دسترسی به آب
۳/۵۳	۳/۵۰	۳/۴۶	۳/۶۶	۳/۹۲	۳/۹۳	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و ...)
۷/۰۶	۷/۴۵	۶/۹۲	۶/۵۸	۶/۲۸	۶/۱۹	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۶/۶۹	۷/۵۱	۷/۱۹	۶/۹۳	۷/۰۵	۶/۹۳	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی

در پایش دوره بهار سال ۱۳۹۷، تعداد کارکنان بنگاه‌های اقتصادی نیز مورد پرسش قرار گرفته است. در جدول ۱۴ مولفه‌های پیمایشی به تفکیک تعداد کارکنان قابل مشاهده است. عدد شاخص ملی محیط کسب و کار در بنگاه‌های دارای ۶ تا ۱۰ کارکن، ۶/۴۰ محاسبه شده است که نشان دهنده وضعیت کسب و کار نامساعد در این بنگاه‌ها نسبت به سایر بنگاه‌های اقتصادی است و عدد شاخص ملی محیط کسب و کار در بنگاه‌ها با تعداد کارکن ۲۰۰ نفر به بالا، ۵/۹۷ محاسبه شده است که این بنگاه‌ها دارای وضعیت بهتری در محیط کسب و کار نسبت به سایر بنگاه‌ها ارزیابی شده‌اند.

